

Feestdag

drs. F. Matser – kolonel van de militair psychologische en sociologische dienst

Met een voldaan gevoel zat ik achter mijn bureau in het SFOR-hoofdkwartier. Wat niemand in de afgelopen jaren gelukt was, leek nu voor het eerst werkelijkheid te worden. 'Begin er niet aan' had mijn voorganger, een Duitse kolonel, gezegd. 'Blijf bij de vertrouwde thema's. Over dit onderwerp krijgen we de partijen nooit aan de tafel.' Ik had het opgevat als een uitdaging. En drie weken geleden was het dan uiteindelijk gelukt. Alle partijen hadden, na intensief vooroverleg, ingestemd met de bijeenkomst: de Bosnische Serviërs (meestal aangeduid als Serven), de Bosnische moslims (aangeduid als Bosniacs) en de Kroaten. De laatste groep maakte officieel deel uit van de Bosnische delegatie, maar iedereen wist dat ze zo hun eigen agenda hadden.

Het was nu donderdag en morgen, vrijdag, was het dan zo ver. Om half elf zou de vergadering van start gaan in het Holiday Inn-hotel in Sarajevo. Vorige week hadden alle partijen ingestemd met de agenda. Gisteren was een belangrijke voorontmoeting geweest met de bevelhebbers van alle partijen. Ik was nog bang geweest dat er weer één zou beginnen te bakkeleien bij de rondvraag. Levensgevaarlijk altijd, een rondvraag hier op de Balkan.

Het concept, zoals het door NAVO-officieren was bedoeld, werd door de Balkanbewoners nog steeds niet geheel begrepen. Doorgaans begonnen ze tijdens de rondvraag plotseling terug te komen op alle eerdere – moeizaam – gemaakte afspraken of ruzie te maken over onderwerpen die totaal niets met de vergadering te maken hadden. Maar gisteren niet! Ik had de vergadering voorgezeten als een volleerd acrobaat, ze geen millimeter ruimte gegeven. Ik waande me Kofi Annan!

Niets leek er nog fout te kunnen gaan. Maar dat is relatief hier op de Balkan. Ik richtte mijn aandacht weer op de toespraak voor de commandant van SFOR, die ik aan het schrijven was. Woor-

den als 'historisch afspraak', 'begrip' en 'doorbraak' strooide ik met kwistige hand door de tekst. Natuurlijk waren veel van die woorden hier te lande in de eerste plaats retoriek. Dat had ik in de afgelopen maanden wel geleerd. Dat wisten alle partijen, maar mijn hoogste baas, een charismatische pikzwarte Amerikaanse driesterren-generaal, hield ervan en kon ze ook zeer overtuigend en meeslepend uitspreken. 'Als ik nou eens...'

Plotseling stormde Manollo, een Spaanse majoor, mijn bureau binnen. Voor deze gelegenheid leek hij de natuurlijke terughoudendheid die de Zuid-Europese officieren zo kenmerkte ten opzichte van superieuren, van zich af te hebben geworpen. Hij had een verwilderende blik in z'n ogen en riep '*Colonel, problems with the Bosniacs!*'. Ik maande hem tot kalmte en hij begon het verhaal te vertellen.

Er was zojuist een fax binnengekomen vanuit het Bosnische hoofdkwartier. Morgen, de dag van de bijeenkomst, was een belangrijke moslim-feestdag. Dat hadden ze vandaag ontdekt! Althans, dat stond in de fax. De leden van de Bosniac-delegatie moesten tussen twaalf en één uur in de moskee zijn. Met een kwartier reistijd heen en terug betekende dat dat de vergadering minstens anderhalf uur moest worden opgeschort. Er was vanaf één uur nog een gemeenschappelijke lunch gepland van anderhalf uur. Uiterlijk om een uur of halfvier wilde de Bosnisch-Servische delegatie weer weg. Ze moeten immers nog vier uur rijden om weer in hun 'hoofdstad' Banja Luka te komen. En vrijdagmiddag was hier ook heilig. In verband met de reistijd van de Serven was begonnen voor half elf ook geen optie.

'Als we de vergadering na drie kwartier al weer schorsen om de moslims anderhalf uur te laten bidden, hebben we de poppen aan het dansen', sprak Jean-Jacques, mijn Franse plaatsvervanger, die op het tumult afgekomen was. 'De Serven zijn 's morgens om 6 uur weggereden om hier op tijd te zijn. Die beschuldigen de Bosniacs onmiddellijk van vertragingstactiek en sabotage. En als dat spel eenmaal begint, bereiken we niets meer.'

* Op deze plaats vindt u afwisselend een bijdrage van commodore Erik Oliemans en kolonel Frans Matser, beide werkzaam bij het Commando Dienstencentra (CDC).

Dan duurt het minstens twee weken voor we iedereen weer gekalmeerd hebben! Op die manier tekent morgen niemand die overeenkomst!' De ernst van de situatie was mij volstrekt duidelijk!

Telefonisch overleg met onze Bosnische liaison-officier bracht geen uitkomst. Het was echt een belangrijke feestdag en er was geen sprake van provocatie bezwoer hij ons. En ja, de afspraak stond al weken, maar ze hadden er gewoon even niet aan gedacht. Sorry! Het was om razend te worden. Al dat werk van maanden voorbereiden leek voor niets. Als de bijeenkomst morgen een fiasco zou worden, kon ik de commandant van SFOR niet op laten draven. Dat zou veel te veel gezichtsverlies zijn voor SFOR en de internationale gemeenschap. Goede raad was duur.

Snel liet ik Mustafa, een Turkse majoor uit mijn afdeling, zoeken. Hij was zelf niet erg religieus, zei hij, maar er was morgen inderdaad een soort van moslim-feestdag. Een dag die veel moslims niet vierden, maar anderen – onder wie kennelijk een aantal leden van de Bosniac-delegatie – wel. 'Een soort Driekoningen, waaraan in sommige streken van Limburg nog wel actief aandacht wordt besteed en in andere delen van het land niet' dacht ik om de zaak voor mezelf tot begrijpelijke proporties terug te brengen.

Gemeenschappelijke lunches duren hier in de Balkan nu eenmaal een tijd. Met het moskeebezoek en de lunch bleef er gewoon te weinig tijd over om zaken te doen, en eerder beginnen en later ophouden was geen optie, vanwege de reistijd van de Serven. Wel inwilligen van het verzoek van de Bosniacs zou leiden tot een boze Servische delegatie en niet inwilligen tot boze Bosniacs. De Kroaten zouden – zoals zo vaak – lachend toekijken en roepen dat zij van goede wil waren, maar beide andere partijen blaam trof. In ieder geval was de kans op een akkoord nul!

'Lopende maaltijd!' mompelde mijn Spaanse majoor in zijn sterk geaccentueerde Engels. En zo geschiedde. Jean-Jacques spoedde zich naar het Holiday Inn om de dinerafspraken *last minute*

aan te passen. Manollo maakte een nieuwe agenda en faxte die naar de beide ministeries en naar beide bevelhebbers. Mustafa belde snel met de Bosniacs om de inwilliging van hun wens aan te kondigen. De Serven vertelden we nog even niets.

De andere ochtend om half elf zaten alle delegaties aan tafel. Ik verwelkomde de Serven bijzonder en zei dat we, speciaal omdat zij al zo lang hadden gereisd, de lunch wat hadden vervroegd. Ze waren aangenaam verrast. Terloops vermeldde ik dat we het gesloten diner hadden omgezet in een lopend buffet zodat de Serven, waarvan velen in geen jaren in Sarajevo waren geweest, de gelegenheid zouden hebben om even in de stad rond te kijken. Ook moslims die nog zaken te regelen hadden (ik zei niets over moskeebezoeken) konden dat doen tijdens de lopende lunch. Iedereen keek tevreden. De vergadering kon beginnen.

De bijeenkomst werd een succes. Tijdens de lunch verdwenen drie moslims naar de moskee, maar ze waren keurig op tijd terug om nog snel wat te eten van het overheerlijke buffet. Om half één konden we de vergadering hervatten. Om half drie verscheen de commandant van SFOR, stak z'n speech af, en werd de overeenkomst over troepenreductie door de drie 'bevelhebbers' getekend. Om tien voor drie verscheen de plaatselijke pers voor een persconferentie en punctueel om half vier werd de Servische delegatie uitgezwaaid.

Terug in het SFOR-hoofdkwartier vond ik in een van mijn kasten nog een fles goede wijn. Die dronk ik op met Jean-Jacques, Manollo en Mustafa.

'Wat zijn onze problemen toch van een totaal andere orde, dan die van onze collega's in Irak of Afghanistan,' sprak ik tegen mijn internationale collega's. 'Waar ook ter wereld, het leven van een soldaat blijft altijd interessant' antwoordde Jean-Jacques. 'Leven de internationale samenwerking!' lachte Mustafa. 'Proost,' zei Manollo.

En daar had ik niets aan toe te voegen. ■